

“ ...

A. Olağanüstü Halin ve Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamelerinin Hukuki Niteliği ile 1982 Anayasasında Olağanüstü Hal ve Kanun Hükmünde Kararnameler Rejimi

Çağdaş demokrasilerde olağanüstü yönetim usulleri devletin ya da ulusun varlığına yönelmiş olağanüstü bir tehdit ve tehlike ile bu tehdit ve tehlikenin olağan dönemlerde alınacak tedbirlerle ortadan kaldırılamayacak büyüklükte olması durumunda bu tehdit veya tehlikeyi ortadan kaldırmayı ve olağan düzene dönmeyi amaçlayan rejimlerdir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü yönetimler anayasal düzeni korumak ve savunmak amacı taşıyan rejimlerdir. Bütün olağanüstü yönetim usulleri gibi, olağanüstü hal de çağdaş anayasal demokrasilerde geçici nitelikte olan hukuki ve anayasal bir rejimdir. Bunun anlamı, olağanüstü halin yürütme organına istediğini yapma olanağını tanıyan keyfi bir rejim olmamasıdır. Olağanüstü hal, anayasal demokratik rejimlerin istisnai hallerde askıya alınması değil, devletin ve ulusun varlığına yönelik bulunan büyük bir tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması ve olağan hukuk düzenine dönmek amacıyla geçici bir süreyle yürütme organının yetki alanının olağan dönemlere göre genişletilebilmesi ve temel hak ve özgürlüklerin daha geniş ölçüde sınırlandırılabilmesi olanağını verir. Ancak bu yetki genişlemesi, yürütme organının hukuk devleti dışına çıkabilmesi sonucunu doğurmaz. Yürütme organı, olağanüstü hallerde de çerçevesi ve sınırları anayasa ve kanunlarla çizilen sınırlar içinde hareket etmek zorundadır.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi de 1991 tarihli kararlarında “... demokratik ülkelerde olağanüstü yönetim usulleri, hukuku dışlayan keyfi bir yönetim anlamına gelmez. Olağanüstü yönetimler kaynağını Anayasa’da bulan, anayasal kurallara göre yürürlüğe konulan, yasama ve yargı organlarının denetiminde varlıklarını sürdüren rejimlerdir. Ayrıca, olağanüstü hal yönetimlerinin amacı, anayasal düzeni korumak ve savunmak olmalıdır. Bu nedenle olağanüstü yönetim usulleri yürütme organına önemli yetkiler vermesine, hak ve özgürlükleri de önemli ölçüde sınırlandırmasına karşın, demokrasilerde sonuçta bir ‘hukuk rejimi’ dir.” (10.1.1991 günlü ve E. 1990/25, K. 1991/1 sayılı karar) diyerek, olağanüstü hal rejiminin hukuki ve sınırlı; aynı zamanda da anayasal düzeni askıya almayı değil, korumayı ve savunmayı amaçlayan bir yönetim biçimi olduğunu vurgulamıştır.

Olağanüstü hallerin amacı, olağanüstü hal ilanına neden olan durumu en kısa sürede ortadan kaldıracak tedbirleri almak ve olağanüstü hal ilanı öncesi döneme geri dönmektir. Olağanüstü hal yönetimini anayasal düzeni ve hukuk sistemini yeniden düzenlemenin bir aracı olarak kullanmak olağanüstü hal yönetiminin mahiyetiyle bağdaşmaz. Bu nedenle olağanüstü hal döneminde yürütme organının alacağı tedbirler geçici ve istisnai nitelik taşımalıdır. Bu önlemler olağanüstü hal sona erdikten sonra da etkisini sürdürecektir nitelikte olamaz, bir başka ifadeyle olağan dönemde de uygulanamaz.

Demokratik hukuk devleti içinde yer alan olağanüstü hal rejimleri ancak bazı temel ilkelere dayandıkları takdirde anayasaya uygun ve meşru sayılabilir.

1. Olağanüstü hal rejimi ve olağanüstü hal süresince alınacak tedbirler kanunilik ilkesine uygun olmalıdır.

2. Olağanüstü hal süresince alınacak tedbirler olağanüstü hal ilan nedeni ile sıkı bir bağ içinde olmalıdır. Tedbir olağanüstü hal ilan nedenini ortadan kaldırma amacına yönelik olmalı ve bu amacı gerçekleştirecek bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal ilanının konusunu ve

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

amacını aşan tedbirler olağanüstü halle ilgili görülemez ve olağanüstü hale ilişkin bir düzenleme olarak nitelenemez.

3. Olağanüstü hal, en kısa sürede olağan döneme dönmeyi amaçlayan geçici bir rejimdir. Olağanüstü halin bu niteliğinin iki yönü vardır. Birincisi, olağanüstü hal, olağan bir niteliğe dönüşecek biçimde uzun süreli uygulanamaz. İkincisi, olağanüstü hal nedeniyle ve bu süre içinde alınacak tedbirler toplumda ve hukuk sisteminde özlü ve kalıcı etki yaratacak bir nitelik taşıyamaz. Bu tedbirler ancak olağanüstü hal süresince uygulanabilir. Olağanüstü halin sona ermesiyle birlikte kendiliklerinden ortadan kalkar.

4. Olağanüstü halde alınacak tedbirler yalnızca olağanüstü halin ilan edildiği bölge ya da bölgelerle sınırlı olarak uygulanabilir. Etkileri olağanüstü hal bölgesinin sınırlarını aşacak düzenlemeler yapılamaz.

1982 Anayasası çağdaş anayasal demokrasilere uygun olarak, olağanüstü yönetim usullerini ve bunların sınırlarını 119-122. maddeler arasında olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali olarak belirlemiştir. Olağanüstü hal tabii afet ve ağır ekonomik bunalım (md. 119) ile şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması (md. 120) sebepleriyle Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kurulu tarafından yurdun bir ya da birden fazla bölgesinde ya da tamamında süresi altı ayı aşmamak üzere ilan edilebilir. Anayasanın 120. maddesine göre olağanüstü hal ilan edilebilmesi için Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun Milli Güvenlik Kurulunun görüşünü alması gerekir. Söz konusu karar TBMM'nin onayına sunulur.

1982 Anayasası 121. maddesinde olağanüstü hallerde (122. maddesinde sıkıyönetimde) yürütme organına özel bir yetki vererek Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan bakanlar kuruluna kanun hükmünde kararnameler çıkarabilmesine olanak tanımaktadır. Anayasa, 91. ve 121. maddelerinde olağanüstü dönemlerde çıkarılacak kanun hükmünde kararnameleri bakanlar kurulunun olağan zamanlarda sahip olduğu kanun hükmünde kararnameler çıkarma yetkisinden bazı açılardan farklı düzenlemektedir. Olağanüstü hallerde kanun hükmünde kararnameler Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kurulu tarafından çıkarılır. Bu kanun hükmünde kararnameler bir yetki yasasına dayanmaz. Bu kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın 91. maddesinde olağan dönemlerdeki kanun hükmünde kararnameler için getirilmiş konu sınırlamasına bağlı değildir.

Söz konusu düzenlemelerden olağanüstü hallerde yürütme organının kanun hükmünde kararnameler yoluyla yetki alanını sınırsız bir biçimde genişlettiği sonucu elbette çıkarılamaz, çıkarılmamalıdır. 1982 Anayasası anayasal demokrasiye dayalı hukuk devleti ilkesini benimsemiştir. Anayasayı yorumlama tekeline sahip Anayasa Mahkemesi de çok sayıda kararında 1982 Anayasasının bu özelliğini vurgulamaktadır.

Anayasanın 121/3. maddesi gereğince olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri “olağanüstü halin gerekli kıldığı konular”la sınırlıdır. Bir düzenlemenin olağanüstü halin gerekli kıldığı bir konu olup olmadığı, Anayasanın konuyla ilgili bütün maddeleri (md. 119, 120, 121, 125/6, 15 vb) gözönünde bulundurularak yapılır. Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamelerinin “olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda” olağanüstü halin amacı ve nedenleriyle sınırlı olarak çıkarılmaları gerekir. Anayasa Mahkemesi de olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamelerinin amaç ve kapsamını demokratik hukuk devletine uygun olarak yukarıdaki biçimde belirlemiştir. Yüce Mahkemeye göre, olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleriyle getirilen düzenlemeler olağanüstü halin amacını ve sınırlarını aşmamalıdır.

“Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri, Olağanüstü Hal Yasası ile saptanan sistem içerisinde ‘olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda’ uygulamaya yönelik olarak çıkartılabilir. Bu tür kanun hükmünde kararnamelerle yalnızca olağanüstü hal ilânını gerektiren nedenler gözetilerek bu nedenlerin ortadan kaldırılması için o duruma özgü kimi önlemler alınabilir” (E. 1990/25, K.1991/1; E. 1991/6, K.1991/20). Kanun hükmünde kararnameler ile alınacak önlemlerin sadece olağanüstü hal ilân edilen bölge için geçerli olması bölge dışına taşırılmaması gerekir. Olağanüstü hal ve sıkıyönetim belirli bir süreyle de sınırlıdır. Olağanüstü halin veya sıkıyönetimin, gerekli kıldığı konularda çıkartılan kanun hükmünde kararnameler, bu hallerin ilân edildiği bölgelerde ve ancak bunların devamı süresince uygulanabilirler. Kanun hükmünde kararnameler ile getirilen kuralların nasıl olağanüstü hal öncesine uygulanmaları olanaksız ise olağanüstü hal sonrasında da uygulanmaları veya başka bir zamanda veya yerde olağanüstü hal ilânı durumunda uygulanmak üzere geçerliklerini korumaları olanaksızdır.

Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi çıkarma yetkisi olağanüstü hal bölgesi ve süresiyle sınırlı olduğundan, Anayasa Mahkemesinin de isabetle belirttiği üzere, “... olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri ile, yasalarda değişiklik yapılamaz. Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri ile getirilen kuralların olağanüstü hal bölgeleri dışında veya olağanüstü halin sona ermesinden sonra da uygulanmalarının devamı isteniyorsa bu konudaki düzenlemenin yasa ile yapılması zorunludur. Çünkü olağanüstü hal bölgesi veya bölgeleri dışında veya olağanüstü halin sona ermesinden sonra da uygulanmalarına devam edilmesi istenilen kuralların içerdiği konular ‘olağanüstü halin gerekli kıldığı konular’ olamaz.” (E. 1990/25, K.1991/1; E. 1991/6, K.1991/20). Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleriyle yürürlükteki kanunlarda genel ve sürekli değişiklik yapılamaz. Olağanüstü hal ve sıkıyönetimin kanunla belirlenmiş statülerinde olağanüstü hal ve sıkıyönetim kanun hükmünde kararnameleriyle değişiklik yapılması, ayrıca Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne, 7. maddesindeki yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine, Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” temel ilkesine ve 11. maddesindeki Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturur (E. 1991/6, K.1991/20).

Olağanüstü hallerde yürütme organı kendisine tanınan yetkileri ancak demokratik hukuk devletinin temel ilkelerine uygun olarak kullanabilir. Olağanüstü hal dönemlerinde yürütme organının hukuk içinde kalmasını sağlayacak en etkili denetim kuşkusuz ki yargısal denetimdir. Demokratik olmayan rejimler de olağanüstü hal ilan edebilir. Bir rejimin demokratik niteliği, olağan dönemler kadar olağanüstü dönemlerde de yürütme organının bu dönemde kullandığı yetkileri keyfi biçimde veya kötüye kullanıp kullanmadığının, temel hak ve özgürlüklerin kullanımını durumun gerektirdiğinden daha geniş ölçüde sınırlandırıp sınırlandırmadığının yargı organı tarafından denetlenip denetlenmediğinde kendini gösterir. Bir başka ifadeyle, yürütme organının olağanüstü halde alacağı tedbirlerin Anayasa ve yasaların çizdiği sınırlar içinde alınıp alınmadığının, demokratik anayasal düzeni koruma ve savunma amacına yönelik olup olmadığının, bu amacı gerçekleştirmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığının denetimi yargı organı tarafından yapılır.

Anayasa’nın 148. maddesi, olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemlerinde Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan bakanlar kurulu tarafından çıkarılan kanun hükmünde kararnameleri anayasaya uygunluk denetimi dışında tutmaktadır. Ancak bu yasak mutlak bir yasak olarak yorumlanamaz. Yargı denetiminde olağanüstü yönetim usûllerine ilişkin Anayasa, kanun ve kanun hükmünde kararname hükümlerinin 1982 Anayasasının 2. maddesinde

güvenceye alınmış olan demokratik hukuk devleti ilkesine uygun olarak yorumlanıp değerlendirilmesi gerekir. Olağanüstü hale ilişkin Anayasa, kanun ve kanun hükmünde kararname hükümlerinin demokratik hukuk devleti ilkesine uygun olarak yorumlanması, Türkiye'nin tarafı olduğu AİHS ve onu yorumlayan AİHM içtihatlarının da gözetilmesini gerektirir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de pek çok kararında Anayasa hükümlerini AİHM içtihatlarına uygun olarak yorumlamaktadır. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 90/5. maddesi uyarınca, "...uygulamada bir kanun hükmü ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin olan sözleşme hükümleri arasında bir uyumsuzluğun bulunması halinde, sözleşme hükümlerinin esas alınması zorunludur. Bu kural bir zımni ilga kuralı olup, temel hak ve özgürlüklere ilişkin sözleşme hükümleriyle çatışan kanun hükümlerinin uygulanma kabiliyetini ortadan kaldırmaktadır." (B. No. 2013/2187, 19/12/2013, § 45; B. No. 2014/5836, 16/4/2015, § 44) diyerek Sözleşmeye iç hukukta özel bir yer vermektedir. Anayasa ve insan hakları hukukunda genel kabul gören bu ilkeler hem 1982 Anayasasında yer almakta, hem Anayasa Mahkemesi kararlarında, hem de AİHM tarafından benimsenmektedir.

Bu doğrultuda, Anayasanın 148. maddesinde Anayasa'ya uygunluk denetiminin dışında tutulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasa Mahkemesinin içtihadıyla da açıklığa kavuştuğu üzere, konu, amaç, süre açılarından Anayasanın olağanüstü hal ve sıkıyönetim dönemlerinde çıkarılacak kanun hükmünde kararnameler için öngördüğü hükümlere uygun olarak çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerdir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal dönemlerinde Anayasa'nın öngördüğü bu şartlara aykırı olan kanun hükmünde kararnameler olağan bir kanun hükmünde kararnameler niteliğindedir. Bu kararnameler Anayasa Mahkemesinin anayasaya uygunluk denetiminin kapsamı içinde olacaktır (E. 1990/25, K. 1991/1; E. 1991/6, K. 1991/20; E.2003/28, K. 2003/42) Anayasa Mahkemesi, bir kanun hükmünde kararnamenin, Anayasanın 148. maddesindeki yargı denetimi yasağı kapsamına giren olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi niteliğinde olup olmadığını araştırmakla görevlidir. "Anayasa Mahkemesi, denetlenmesi istenilen metine verilen adla kendisini bağlı sayamaz. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi 'olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi' adı altında yapılan düzenlemelerin Anayasa'nın öngördüğü ve Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı tutmadığı gerçekten bir 'olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi' niteliğinde olup olmadıklarını incelemek ve bu nitelikte görmediği düzenlemeler yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi yapmak zorundadır. ... Anayasa'nın 148. maddesiyle Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı tutulmayan olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri, yalnızca olağanüstü hal süresince olağanüstü hal ilân edilen yerlerde uygulanmak üzere ve olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerdir. Bu koşulları taşımayan kurallar olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameler kuralı sayılamazlar ve Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlıdırlar." (E. 1990/25, K. 1991/1; E. 1991/6, K. 1991/20; E.2003/28, K. 2003/42). Anayasanın 121. maddesine dayanılarak çıkarılan bir kanun hükmünde kararnamenin nitelemesi, onun dışsal nitelikteki "yetki" ve "şekil" öğelerini ve "bütünü"nü göz önünde tutmalı, içerdiği hükümlerin "esası"nı, yani "içerik ve muhtevasını" incelemelidir. Olağanüstü halin veya sıkıyönetim halinin ilân ediliş neden ve amaçları, Anayasanın 121. ve 122. maddelerine dayanılarak çıkarılacak kanun hükmünde kararnamelerin konusunu, yani bu durumlarda başvurulacak önlemlerin içerik ve kapsamını sınırlar.

Anayasa'nın 121/3. maddesinde yer alan ve kanun hükmünde kararnamelerin konu ögesini olağanüstü halin "gerekli kıldığı konularla" sınırlandıran hükmü "ölçülülük ilkesi"ne karşılık gelir. Ölçülülük ilkesi, Anayasa Mahkemesinin çok sayıdaki kararında da ifade ettiği gibi, sınırlama amacı ile bu amaca ulaşmak için seçilen araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunmasını; önlemin sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olmasını; amaç ve aracın ölçülü bir oranı kapsamasını ve sınırlayıcı önlemin demokratik toplum düzeni bakımından

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

zorunluluk taşımasını gerektirir (E.2014/122, K. 2015/123; E. 2013/158, K. 2014/68; E.2013/32, K.2013/112). Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir (E. 2015/29, K.2015/95,). Dolayısıyla Anayasanın 121/3. maddesi olağanüstü hal kararnamesiyle başvurulacak araçlar ile olağanüstü hal ilanına yol açan tehlikeleri giderip olağan duruma geri dönmek amacı arasında uygun bir ilişkinin varlığını da şart koşmaktadır.

Bir kanun hükmünde kararnamenin Anayasa'nın öngördüğü anlamda "olağanüstü halin gerekli kıldığı konular"da çıkarılmış gerçek bir olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi olup olmadığının belirlenmesinde Anayasanın konuya ilişkin bütün hükümlerinin göz önünde tutularak değerlendirilmesi gerekir (E. 2003/28, K. 2003/42). Bu bağlamda, Anayasanın 125/6 ve özellikle 15. maddelerinin de dikkate alınması gerekir.

Anayasanın 15/1. maddesinde, "Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir." denilmektedir.

Bu hükme göre, olağanüstü halde alınacak önlemler hem "ölçülülük ilkesine" hem de "milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler"e aykırı olmamalıdır. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler, olağanüstü halde alınacak tedbirlerin hukukun genel ilkelerine ve AİHS, BMMSHS, 1949 Cenevre Sözleşmesi gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve bu sözleşmelerin kurduğu ve sözleşme hükümlerini yorumlayan yargısal ve yarı-yargısal organların kararlarına aykırı düşmemesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi de "milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler"i bu şekilde ifade etmektedir (E. 1990/25, K. 1991/1; E. 1991/6, K.1991/20). Bu bağlamda, AİHS ve onu yorumlayan AİHM kararlarının olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamelerinin Anayasaya uygunluk denetiminde çok önemli bir yeri vardır. AİHS ve AİHM'nin Türk anayasaya yargısındaki önemi 2010 Anayasa değişiklikleriyle hukuk sistemimize kazandırılan bireysel başvuru yoluyla daha da belirginleşmiştir. Anayasa koyucu bireysel başvuruları karara bağlarken Anayasa Mahkemesi'nin AİHS ve AİHM kararlarını dikkate almasını istemektedir. Madde değişiklik gerekçesinde de bireysel başvuru kurumunun oluşturulmasının neden ve amaçları arasında AİHM'ye Türkiye'den giden başvuru sayısını azaltmak olduğu belirtilmektedir. Anayasa koyucunun ortaya koyduğu bu amaca ulaşmanın yolu, yalnızca bireysel başvuru dosyalarında değil, özellikle iptal davası ve itiraz yolu ile önüne gelen işlerde de Anayasa Mahkemesi'nin başta AİHS ve AİHM içtihatları olmak üzere evrensel insan hakları ölçütlerini istikrarlı biçimde kararlarına esas alması ve uygulamasıdır. Olağanüstü hallerde Anayasa Mahkemesi'nin AİHS ve AİHM içtihatlarının gerisine düşmemesi, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından daha da büyük önem taşır. Anayasa Mahkemesi, bir kanun hükmünde kararnamenin gerçek bir olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi olup olmadığını nitelerken Anayasa hükümlerini AİHS ve AİHM içtihatları doğrultusunda yorumlamalıdır.

Anayasanın 15/1. maddesiyle paralel olarak, AİHS'nin 15/1. maddesi de devletlerin ancak durumun gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan diğer yükümlülüklerle aykırı olmamak şartıyla savaş ve diğer olağanüstü hallerde Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerle aykırı önlemler alınabileceğini belirtmektedir. AİHM de özellikle devletlerin krizin gerektirdiği ölçüyü aşp aşmadıklarını denetleme konusunda kendini yetkili görmektedir. Mahkeme bu denetim yetkisini kullanırken, askıya alınan etkilediği hakların niteliği, olağanüstü durumun süresi ve olağanüstü duruma yol açan nedenler gibi, konuyla ilgili çeşitli etmenleri gözönünde

bulundurur. (Brannigan and McBride/Birleşik Krallık & 43; Lawless v. İrlanda & 36-38, İrlanda/Birleşik Krallık & 205; Aksoy/Türkiye & 68; Nuray Şen/Türkiye, 17.06.2003 &25).

BMMSHS hükümlerinin taraf devletler tarafından sınırlandırılmasına ve askıya alınmasına ilişkin ölçütleri belirleyen 1985 tarihli BM Siracusa İlkelerine (U.N. Doc. E/CN.4/1985/4, Annex (1985)) göre, devletin sözleşme hükümlerini askıya aldığı hangi bir tedbirin ulusun yaşamına karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırmak için mutlak olarak gerekli ve tehdidin mahiyetiyle ve yaygınlığıyla orantılı olmalıdır (& 51). Bir başka ifadeyle, Anayasa'nın 15/1. maddesinde şart koşulan ölçülülük ilkesi BMMSHS bakımından da uygulanması zorunlu bir ilkedir. Bu tedbirlerin durumun mutlak biçimde gerektirdiği nitelikte olup olmadığının tespitinde ulusal makamların değerlendirmesi kesin olarak kabul edilemez.(&57) Bu düzenleme, Anayasanın 15/1. maddesinin “milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlâl edilmemesi” şartına uygun olarak, kanun hükmünde kararnameler yoluyla alınacak olağanüstü tedbirlerin öncelikte iç hukukta Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenmesi gereğini de ortaya koymaktadır.

Anayasanın 15/2. maddesi olağanüstü hallerde bile askıya alınamayacak ya da ihlal edilemeyecek bir hak ve özgürlükler alanı yaratmaktadır: “Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”

AİHS ve BMMSHS de Anayasa'nın 15/2. maddesinde olduğu gibi olağanüstü hallerde de ihlal edilemeyecek çekirdek bir hak ve özgürlükler alanı öngörmektedir. AİHS'nin 15/2. maddesi ile yaşam hakkı (md.2), işkence ve kötü muamele yasağı (md.3) ile suç ve cezaların kanuniliği (md. 7) ilkelerinin olağanüstü dönemlerde bile ihlal edilmesi yasaklanmaktadır. Bunlara 6 No.lu Protokol ile getirilen ölüm cezası yasağı ile 7 No.lu Protokolün bir suç nedeni ile iki kez yargılanmayı yasaklayan hükmünü de eklemek gerekir. Ayrıca, AİHM'ye göre, AİHS'de açıkça öngörülmemiş olmakla birlikte, doğası ve niteliği gereği askıya alınması mümkün olamayacak başka bazı haklar da vardır. AİHM'ye göre, Sözleşmenin 15/2. maddesinde yer almamakla birlikte 14. maddede öngörülen ayrımcılık yasağı bu nitelikteki haklar arasında yer alır (K. İrlanda v. Birleşik Krallık, 18.1.1978, & 225). AİHS'nin taraf devletlere ve kişilere Sözleşmede tanınan hakları kötüye kullanamayacağına ilişkin 17. maddesi ile hak ve özgürlüklere yapılacak sınırlamaların öngörülen amaca uygun olmasını şart koşan 18. maddesi de niteliği gereği sınırlamaya konu olamaz. BMMSHS'nin 4. maddesi de Sözleşmenin yaşam hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı, ayrımcılık yasağı, borç nedeniyle hapis yasağı, suç ve cezaların kanuniliği, kişi olarak tanınma hakkı, düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne ilişkin maddelerinin taraf devletler tarafından askıya alınmasına izin vermemektedir.

Anayasanın 15/2. maddesinde yer alan hak ve özgürlükler AİHS ve BMMSHS gibi Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri çerçevesinde ele alınmalı ve yorumlanmalıdır. Olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleriyle bu alana dokunmak anayasaya aykırıdır. Anayasal demokrasiler hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılmasının istisna olduğu rejimlerdir. Olağanüstü hal gibi istisnai durumlarda hak ve özgürlüklere yürütme organının müdahale alanının genişlemesi hak ve özgürlüklerin esas, bunları sınırlamanın istisna olduğu ilkesini ortadan kaldırmaz. Ayrıca Anayasa, farklı olağanüstü yönetim usulleri düzenlemiştir. Bunun amacı, ulusun ve devletin karşı karşıya kalacağı tehdit ve tehlikenin büyüklüğüne göre yürütme organının daha geniş tedbir almasını

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

sağlamaktır. Bu bağlamda, örneğin, savaş hali ile olağanüstü halde temel hak ve özgürlüklere yapılacak müdahale de farklı olacaktır. Olağanüstü hal ilanı ile temel hak ve özgürlüklere yönelik olarak alınacak bir tedbir daha ağır bir olağanüstü yönetim usulünün yürürlükte olduğu bir durumda alınabilecek bir tedbir niteliği taşımamalıdır. Temel hak ve özgürlüklere müdahale ancak zorunluluk varsa yapılmalı ve sınırlamada en azla yetinilmelidir. Bu maddelerde sayılan hak ve özgürlükleri askıya alan ya da ihlal eden veya Anayasanın 15/1. maddesine aykırı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerine veya ölçülülük ilkesine aykırı bir düzenleme yapılması, Anayasa'nın olağanüstü yönetim usûlleri bağlamında öngörmediği bir yetkinin kullanılması anlamına gelir.

Sonuç olarak, bir kanun hükmünde kararnamenin Anayasa'nın ilgili bütün Anayasa hükümlerini dikkate alarak Anayasanın 121/3. maddesinde belirtilen "olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda" çıkarılmış gerçek bir olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi olup olmadığını araştırmak ve bu nitelikte olmayan kanun hükmünde kararnamelere anayasaya uygunluk denetimi yapmak Anayasa Mahkemesi'nin yetkisi ve görevidir.

B. 668 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname Hükümlerinin Anayasaya Aykırılık Gerekçeleri

1) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. Maddesinde yer alan "ve bazı kurum ve kuruluşlara dair" ibaresinin Anayasa'ya aykırılığı

Anayasa'nın 120. maddesi ile 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3/1. maddesinin (b) bendine göre ülke genelinde 21.7.2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hal ilan edilmesine Milli Güvenlik Kurulu'nun 20.7.2016 tarihli ve 498 sayılı tavsiye kararı gözönünde bulundurularak Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu tarafından 20.7.2016 tarihinde karar verilmiş; bu karar 21.7.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. TBMM, olağanüstü halin ilanına ilişkin 2016/9064 sayılı söz konusu Bakanlar Kurulu kararını 21.7.2016 tarihli 117. birleşiminde onaylamıştır. TBMM kararı 22.7.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Milli Güvenlik Kurulunun 498 sayılı Tavsiye Kararı'nda,

"Fetullahçı terör örgütü adı verilen bir ihanet çetesi, 15 Temmuz 2016 tarihinde, Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki mensupları vasıtasıyla silahlı bir darbe girişimi başlatmıştır.

Bu örgüt, kuruluş aşamasından itibaren etkisi altına aldığı eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları, ticari kuruluşlar ve kamu görevlileri aracılığıyla milleti ve devleti kontrol altında tutmayı amaçlamaktadır.

...

Demokrasimizin, hukuk devleti ilkesinin, vatandaşlarımızın hak ve özgürlüklerinin korunmasına yönelik tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla, Anayasamızın 120. maddesi gereği, hükümete olağanüstü hal ilan edilmesi tavsiyesinde bulunulması kararlaştırılmıştır. Bu tavsiye, sadece ve sadece demokrasiye, hukuk devletine, hak ve özgürlüklere yönelik tehditlerin ortadan kaldırılması için yapılacak çalışmaları kolaylaştırma amacına yöneliktir." (<http://www.mgk.gov.tr/index.php/20-temmuz-2016-tarihli-toplanti>) denilerek olağanüstü hal ilanının 15 Temmuz 2016 tarihinde Fethullahçı Terör Örgütünün

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

yaptığı darbe girişimi nedeniyle şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin bozulması karşısında hukuk devletine, vatandaşların hak ve özgürlüklerine yönelik olarak ortaya çıkan tehditlerin ortadan kaldırılması amacıyla karara bağlandığı anlaşılmaktadır.

Anayasanın 120. ve 121. maddeleri uyarınca, 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin amaç ve kapsamı 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen olağanüstü hal ilan sebebine uygun olmalı, bu sebebi ortadan kaldırarak en kısa sürede olağan döneme dönmeyi amaçlamalıdır.

Bakanlar Kurulu'nun 2016/9064 sayılı kararıyla olağanüstü hal ilan edilmesinin sebebi ve amacı her türlü terörle mücadeleyi olağanüstü hal rejimi altında yapmak değil, Fettuhlahçı terör örgütünün yaptığı darbe girişimi sonucunda bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal, başarısız darbe girişimine katılan, bunu düzenleyen ve destekleyenlere karşı etkili ve hızlı önlem alma amacıyla ilan edilmiştir. Maddedeki “ve bazı kamu kurum ve kuruluşlara dair düzenleme yapılması” ibaresi, Kanun Hükmünde Kararname'nin, olağanüstü hal ilânını gerektiren nedenler gözetilerek bu nedenlerin ortadan kaldırılması için o duruma özgü önlemler almanın ötesinde bir amaca ve kapsama sahip olduğunu göstermektedir. 668 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin başlığından da anlaşılacağı üzere, Kanun Hükmünde Kararname yalnızca olağanüstü hal kapsamında alınacak tedbirlere değil, aynı zamanda “bazı kurum ve kuruluşlara dair” de düzenleme yapmaktadır. Aynı şekilde Kanun Hükmünde Kararname'nin kapsamını belirleyen 1. maddesi de “bazı kurum ve kuruluşlara dair” düzenlemeleri “ve” bağlacıyla ayırarak olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımayan, olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapılmasının amaçlandığını göstermektedir.

Bu nedenle, 1. maddede yer alan “ve bazı kurum ve kuruluşlara” ibaresi, Anayasa'nın 121/3. maddesinde ifade edilen “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu” olarak nitelenemeyeceğinden, Anayasa'nın 121. maddesine açıkça aykırıdır.

Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. İptali istenen söz konusu ibare, adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın hukuk devleti ilkesini güvenceye alan 2. maddesine aykırıdır.

İptali istenen düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir. Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet

organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, Anayasa'nın "yasama yetkisi" başlıklı 7. maddesi, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. Anayasa'nın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasa'nın 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir. Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. Anayasa'nın 6., 7. ve 8. maddelerindeki kurallar bütünü, bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" kenar başlığını taşıyan "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir.

Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı kanun hükmünde kararname ile bazı kurum ve kuruluşlarla ilgili düzenleme yapılması, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarının aşılması demektir.

Bir başka deyişle, birinci maddede Anayasaya aykırı bulunduğundan iptali istenen ifade ile bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle, Anayasanın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırıdır. İptali talep edilen 668 sayılı kanun hükmünde kararname hükmüyle yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturur. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığını ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır, iptali gerekir.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. maddesindeki "ve bazı kurum ve kuruluşlara dair" ibaresi,

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

2) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesinin (1), (2), (3), (4) ve (7) numaralı fıkralarının Anayasa'ya aykırılığı

“Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler” başlığını taşıyan 4. madde bir çerçeve kanun maddesi niteliğindedir. Bu çerçeve maddeyle birçok kod kanunda, kanun hükmünde kararnamede ve olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesinde çeşitli değişiklikler yapılmakta yeni ek ve geçici maddeler ihdas edilmektedir. Bu kapsamda;

(1) 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kurulu ve Yargılama Usulü Kanununun 1. maddesinin 1. fıkrası değiştirilmiştir.

Olağanüstü hal Kanun hükmünde kararnameleri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımaktadır. Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararname'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararname'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Fıkra, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Fıkra, askeri mahkemelerin yeniden yapılandırılmasına ilişkin geleceğe yönelik genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

İptali istenen düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir. Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel

niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir. Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. ‘Yürütme yetkisi ve görevinin’ Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceğine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa da bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddede ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı kanun hükmünde kararname ile bazı kurum ve kuruluşlarla ilgili düzenleme yapılması, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarının aşılması demektir.

Bir başka deyişle, iptali istenen birinci fıkrada, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali talep edilen fıkrada, yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmiştir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturur. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığını ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

kuralına da aykırıdır, iptali gerekir. Hüküm, bu nedenlerle gerçek bir olağanüstü hal hükmü olmadığından iptali gerekir.

(2) numaralı fıkra ile 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askeri Hakimler Kanununun 40. maddesine 3. fıkra olarak eklenen düzenlemeyle, askeri yargıda düzenleme yapılmaktadır.

Olağanüstü hal Kanun hükmünde kararnameleri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararname'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararname'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Fıkra, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Fıkra, askeri mahkemelerin yeniden yapılandırılmasına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemeyeceğinden, Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. Maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ile kuvvetler ayrılığı ilkesileriyle bağdaşmaz.

İptali istenen düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir. Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir.

Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi

yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasa’nın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir. Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılması ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasa’nın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir.

Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa da bu yükümlülük, “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade edilmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı kanun hükmünde kararname ile bazı kurum ve kuruluşlarla ilgili düzenleme yapılması, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarının aşılması demektir.

Bir başka deyişle, iptali istenen ikinci fıkra, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen ikinci fıkra, yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturur. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığını ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen ikinci fıkra, Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme organı, Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır, iptali gerekir. Hüküm, bu nedenlerle gerçek bir olağanüstü hal kanun hükmünde kararname hükmü olmadığından iptali gerekir.

(3) numaralı fıkra ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 54/3. maddesine bir cümle eklenmiş; 926 sayılı Kanunun geçici 39. maddesi yürürlükten kaldırılmış ve aynı kanuna Yüksek Askeri Şura kararlarına ilişkin geçici 41. madde eklenmiştir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Eklenen cümle, yürürlükten kaldırılan hüküm ve eklenen geçici madde olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan düzenlemelerdir. Eklenen cümle, kaldırılan ve yürürlüğe konulan geçici maddeler ile subayların Yüksek Askeri Şura değerlendirilmesine alınması ve generalliğe yükselmelerine ilişkin kalıcı düzenlemeler ve Yüksek Askeri Şura'nın toplanma zamanı ve askeri personelin terfi, atama, nasıp, emekliye sevk işlemlerine karşı yükselmesine ilişkin yasa konusu düzenlemeler yapılmaktadır. Yükselme ve ilerlemenin yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemeler, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliklerdir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Geçici 39. maddenin yürürlükten kaldırılması, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşmaktadır. Geçici 39. maddenin yürürlükten kaldırılması, geleceğe yönelik genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da yürürlükte bulunmaması devam edecektir. Geçici 41. maddeyle getirilen Yüksek Askeri Şuraya ilişkin düzenlemeler ise niteliği itibarıyla yasa konusudur. Dolayısıyla bunların, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış düzenleme olarak nitelenmeleri mümkün değildir. Bu itibarla iptali istenen düzenlemeler, Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır.

İptali talep edilen düzenlemeler, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamamaktadırlar. Ayrıca eklenen cümle ve yürürlükten kaldırılan geçici 39. Madde kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı

değişiklikler öngörürken; eklenen geçici 41. madde ise Anayasa'nın 128/2 maddesine göre yasayla düzenleme kapsamında bulunmaktadır.

Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir. Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. "Yürütme Yetkisi ve Görevi" başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın "Yargı Yetkisi" başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir. Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. Yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılması ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. maddesi ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. maddesi, ayrıca "Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." biçimindeki 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" kenar başlığını taşıyan "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır.

Bir başka deyişle, (3) numaralı fıkrada, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği konularda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenlemeler, Anayasanın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırıdır. İptali istenen üçüncü fıkrada, yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hükümler, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturur. Söz konusu hükümler, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığını ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen üçüncü fıkra, Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme organı, Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

(4) numaralı fıkra ile bir yandan 17/7/1972 tarihli ve 1612 sayılı Yüksek Askeri Şuranın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 4. maddesi değiştirilerek Yüksek Askeri Şura'yı toplantıya çağırma yetkisi ve toplantı adedi değiştirilirken; diğer yandan getirilen geçici 2. madde ile Yüksek Askeri Şura'nın 2016 yılı toplantısına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Değiştirilen madde, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Değiştirilen madde, Yüksek Askeri Şura'nın toplantıya çağırılması, toplantı adedi ve toplantı zamanına ilişkin, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak türde değişikliklerdir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenlemeler, Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini

öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir. Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılması ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa da bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı kanun hükmünde kararname ile bazı kurum ve kuruluşlarla ilgili düzenleme yapılması, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarının aşılması demektir.

Eşdeyişle, (4) numaralı fıkra da bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenlemeler, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen dördüncü fıkra da, yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hükümler, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturur. Söz konusu hükümler, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığını ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen dördüncü fıkra, Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme organı, Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

(7) numaralı fıkra ile 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 29/2. maddesinin son cümlesi değiştirilerek 15 gün (artırılması durumunda 30 gün) ile sınırlı olan geçici olarak görevden uzaklaştırma ilgili bakanın onayıyla bir yıla taşınmıştır.

Olağanüstü hal Kanun hükmünde kararnameleri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal Kanun Hükmünde Kararname’siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal Kanun Hükmünde Kararname’si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununun 29/2. maddesinde yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Bu hüküm, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemeyeceğinden, Anayasa’nın 121. Maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargi Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir. Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi

kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılması ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa da bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddede ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı kanun hükmünde kararname ile bazı kurum ve kuruluşlarla ilgili düzenleme yapılması, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarının aşılması demektir.

Bir başka deyişle, iptali istenen (7) numaralı fıkra, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen fıkra hükmüyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmiştir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturur. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığını ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 4. maddesinin (1), (2), (3), (4) ve (7) numaralı fıkraları, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11., 121. maddelerine aykırı olduklarından iptalleri gerekir.

3) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 5. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

668 sayılı KHK'nin 5. maddesiyle 2803 sayılı Kanunun 3. maddesinde yapılan değişiklikle Jandarmanın tanımı değiştirilerek "askeri" kuvvet olmasına son verilmektedir.

Olağanüstü hal Kanun hükmünde kararnameleri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal Kanun Hükmünde Kararname'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarmanın "askeri kuvvet" olmasına son vererek yeniden yapılandırılmasına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. "Yürütme Yetkisi ve Görevi" başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini

belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 5. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 5. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmiştir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen bu düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Hükmünde Kararname'nin 5. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

4) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

668 sayılı KHK'nin 6. maddesiyle 2803 sayılı Kanunun 4. maddesinde yapılan değişiklikle Jandarma Genel Komutanlığı'nın Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilişkisi bütünüyle kopararak doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma Genel Komutanlığı'nın Türk Silahlı Kuvvetleri ile olan ilişkisine bütünüyle son vererek doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmasına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı

medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 6. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 6. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 6. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

5) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

668 sayılı KHK'nin 7. maddesiyle, Jandarma Genel Komutanlığının "kuruluş ve teşkilatı" değiştirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma Genel Komutanlığı'nın kuruluş ve teşkilatının bütünüyle değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 7. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 7. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

6) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

668 sayılı KHK'nin 10. Maddesiyle Jandarma birliklerinin olağanüstü haller ile savaş halinde kullanımına yönelik düzenleme yapılmakta ve askeri görevleri yapmasına ise sınırlama getirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebinin ve amacının aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma'nın kullanımını yeni esaslara bağlamaya ve askeri görevlerde kullanımını ise sınırlamaya yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 10. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 10. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle

yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

7) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 11. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

668 sayılı KHK'nin 11. Maddesiyle 2803 sayılı Kanunun 10. Maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümle ile Jandarma ve Polisin görev alanine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma ve Polisin görev alanına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan,

“olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa’nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk

kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 11. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 11. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 11. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

8) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 12. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

668 sayılı KHK’nin 12. Maddesiyle 2803 sayılı Kanunun 12. Maddesi değiştirilerek İçişleri Bakanına Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik personelini kurumlar arasında geçici olarak görevlendirme ile silah, mühimmat, teçhizat, taşıt ve diğer taşınmazlarını birbirlerine geçici tahsisi ve bedelsiz devretme yetkisi verilmektedir.

Olağanüstü hal KHK’leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK’siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve

destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, iç güvenlik kuruluşlarının personeli ile malvarlığının kullanımına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti,

egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 12. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 12. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 12. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

9) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 13. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

668 sayılı KHK'nin 13. Maddesiyle 2803 sayılı Kanunun 13. Maddesi değiştirilerek Jandarmanın askeri personelinin özlük işleri, görev içinde yükselme ve terfilerinde esaslı değişiklikler yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma'nın askeri personelinin özlük işleri, mali hakları görev içinde yükselme ve terfilerinin bütünüyle değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme

yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargi Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 13. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 13. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Hükmünde Kararname'nin 13. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

10) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile Jandarma Genel Komutanlığının general, subay, astsubay ve uzman jandarma personelinin atanma usul ve esasları değiştirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma Genel Komutanlığı'nın askeri personelinin atanmalarının bütünüyle değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması

anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 14. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 14. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

11) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile Jandarma personelinin disiplin ve soruşturma işlemlerinde esaslı değişikliklere gidilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebinin ve amacının aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma Genel Komutanlığı'nın askeri personelinin disiplin ve soruşturma işlemlerinin değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını

taşımamamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 15. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 15. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

12) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 16. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile Jandarma Genel Komutanlığının ikmal hizmet ve faaliyetlerinin karşılanmasına yönelik ihtiyaçlar ile silah ve mühimmatlarının sağlanılma usul ve esaslarında değişiklik yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma Genel Komutanlığının ikmal hizmet ve faaliyetlerinin karşılanmasına yönelik ihtiyaçlar ile silah ve mühimmatlarının sağlanılma usul ve esaslarının değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil

bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. "Yürütme Yetkisi ve Görevi" başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın "Yargı Yetkisi" başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. "Yürütme yetkisi ve görevinin" Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca "Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" kenar başlığını taşıyan "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK'nin 16. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK'nin 16. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 16. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

13) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 17. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile Jandarma'nın teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları, diğer makamlarla ilişkileri, komuta ve control ilişkileri ve Jandarma personelinin terfi, değerlendirme, ödüllendirme, kılık, kıyafet gibi hususlarının düzenlenmesi İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girecek ikincil düzenlemelere bırakılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebinin ve amacının aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma'nın teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları, diğer makamlarla ilişkileri, komuta ve control ilişkileri ve Jandarma personelinin terfi,

değerlendirme, ödüllendirme, kılık, kıyafet gibi hususlarının yönetmelik ile değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa’nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet

organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 17. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 17. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 17. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

14) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 18. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Madde ile 2803 sayılı Kanunun ek 1. Maddesi değiştirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK’leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK’siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak

ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma'nın görevlerinin ve bağlı bulunduğu makamın statüsünün değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. "Yürütme Yetkisi ve Görevi" başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın "Yargı Yetkisi" başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. "Yürütme yetkisi ve görevinin" Anayasaya ve kanunlara

uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca "Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" kenar başlığını taşıyan "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır." diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK'nin 18. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK'nin 18. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 18. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

15) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2803 sayılı Kanunun ek 2. maddesinde esaslı değişiklikler yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma'nın görevlerinin, bağlı bulunduğu makamın, ikincil düzenlemelerdeki yetkilerin değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini

belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 19. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 19. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Hükmünde Kararname'nin 19. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

16) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 20. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2803 sayılı Kanunun 16., 17. ve 25. maddeleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma personelinin açığa alınma, görevden el çekirtilme ve görevden uzaklaştırılmasındaki esas ve usullerin yürürlükten kaldırılmasına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı

medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 20. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 20. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 20. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

17) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 21. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2803 sayılı Kanuna eklenen geçici 14. madde ile Jandarma personeli hakkında özel kanun çıkıncaya kadar 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına, kadrolarının nereye aktarılacağına, öğretim elemanı kadrolarında unvan ve derece değişikliği yapılması ile yeni kadrolar ihdasına yönelik düzenlemeler yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma personeli hakkında özel kanun çıkıncaya kadar 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına, mevcut kadroların aktarılmasına, öğretim elemanı kadrolarında unvan ve derece değişikliği yapılmasına ve yeni kadrolar ihdasına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 21. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 21. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle

yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 21. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

18) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 22. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 657 sayılı Kanunun 36. maddesine Jandarma Hizmetleri Sınıfı eklenmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Jandarma subay, astsubay ve uzman jandarmalarının 926 sayılı Kanun kapsamından çıkarılarak 657 sayılı Kanun kapsamına alınmasına yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini

bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa’nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk

kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 22. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 22. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 22. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

19) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 23. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Madde ile 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 2. Maddesi değiştirilerek Sahil Güvenlik Komutanlığı Türk Silahlı Kuvvetleri’nin kadro ve kuruluşu içerisinden çıkarılıp genel kolluk kuvvetine indirgenerek doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmakta ve olağanüstü hallerde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girmesindeki yetki ve görevlendirme makamı değiştirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK’leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK’siyle getirilen geçici

uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kadro ve kuruluşu içerisinde çıkarılıp genel kolluk kuvvetine indirgenerek doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmasına ve olağanüstü hallerde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girmesindeki yetki ve görevlendirme makamının değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. "Yürütme Yetkisi ve Görevi" başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın "Yargı Yetkisi" başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 23. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 23. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 23. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

20) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 24. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2692 sayılı Kanununun 3. Maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın görev alanları ve yerleşme yerlerinin saptanmasındaki yetkiler değişikliğe uğratılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın görev alanları ve yerleşme yerlerinin belirlenmesinde yetkinin değiştirilmesine yönelik, genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması

anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 24. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 24. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 24. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

21) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 25. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 657 sayılı Kanunun 36. Maddesine "Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı" eklenerek Sahil Güvenlik Komutanlığı subay ve astsubayları 926 sayılı Kanun kapsamından çıkarılarak 657 sayılı Kanun kapsamına alınmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Sahil Güvenlik Komutanlığı subay ve astsubaylarının 926 sayılı Kanun kapsamından çıkarılıp 657 sayılı Kanun kapsamına alınmasına yönelik genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının

Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 25. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 25. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 25. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

22) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 26. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin statüsü, özlük işleri, görev içinde yükselme ve ilerlemelerinde yeni bir sisteme geçilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Madde, Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin statü, özlük işleri, mali hakları, görev içinde terfi ve yükselmelerinde geleceğe yönelik genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır.

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

668 Sayılı KHK'nin 26. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK'nin 26. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 26. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

23) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 27. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin atanmalarında yeni bir sisteme geçilmektedir.

Olağanüstü hal KHK’leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK’siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK’si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına

sebeplere olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebinin ve amacının aşan bir düzenlemedir. Madde, Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin atanmalarına yönelik genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa’nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet

organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 27. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 27. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 27. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

24) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 28. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca planlanan eğitim ve tatbikatlara katılması İçişleri Bakanının iznine bağlanmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığının Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca planlanan eğitim ve tatbikatlara katılmasını İçişleri Bakanının iznine bağlayan düzenleme genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini

belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 28. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 28. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Hükmünde Kararname'nin 28. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

25) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 29. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın ikmal hizmet ve faaliyetlerinin karşılanmasına yönelik ihtiyaçlar ile silah ve mühimmatlarının sağlanılma usul ve esaslarında değişiklik yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın ikmal hizmet ve faaliyetlerinin karşılanmasına yönelik ihtiyaçlar ile silah ve mühimmatlarının sağlanılma usul ve esaslarında değişiklik yapılmasına yönelik düzenleme genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 29. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 29. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 29. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

26) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 30. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin sicil üstleri değiştirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebinin ve amacının aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin sicil üstlerinin değiştirilmesine yönelik düzenleme genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının

Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 30. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 30. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 30. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

27) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 31. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin disiplin ev soruşturma işlemlerinde esaslı değişiklikler yapılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin disiplin ve soruşturma işlemlerinin değiştirilmesine yönelik düzenleme genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır.

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

668 Sayılı KHK'nin 31. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK'nin 31. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 31. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

28) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 32. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile yapılan düzenlemelerle Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları, diğer makamlarla ilişkileri, birlikte çalışma ve işbirliği esaları dahil komuta ve control ilişkileri ile personelinin terfi işleri disiplin amirleri ve kurulları, ödül, değerlendirme, kılık ve kıyafet ve benzeri işler ile diğer ikincil düzenlemelere ilişkin yetkiler İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanacak ve Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulacak yönetmeliğe bırakılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak

ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları, diğer makamlarla ilişkileri, birlikte çalışma ve işbirliği esaları dahil komuta ve control ilişkileri ile personelinin terfi işleri disiplin amirleri ve kurulları, ödül, değerlendirme, kılık ve kıyafet ve benzeri işler ile diğer ikincil düzenlemelere ilişkin yetkiler İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanacak ve Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulacak yönetmeliğe bırakılmasına yönelik düzenleme genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında "kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu"na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, "yasama yetkisi" başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. "Yürütme Yetkisi ve Görevi" başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın "Yargı Yetkisi" başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 32. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 32. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 32. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

29) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 33. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2692 sayılı Kanunun ek 1. Maddesi değiştirilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir ve genel ve sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı

ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 33. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 33. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 33. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

30) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 34. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2692 sayılı Kanun hakkında ikincil düzenleme yapma yetkisi İçişleri Bakanının teklifi üzerine Bakanlar Kuruluna verilmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı hakkında ikincil düzenleme yapma yetkisinin İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kuruluna verilmesi sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, "olağanüstü halin gerekli kıldığı konu"da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten

sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallardır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 34. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 34. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli

Esas Sayısı : 2016/166

Karar Sayısı : 2016/159

Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 34. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

31) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 35. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Madde ile 2692 sayılı Kanunun 6., 9., 10., 11., 16., 20., 21/A, 21/B ve 22. Maddeleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

Olağanüstü hal KHK’leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK’siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK’si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın kadro ve kuruluşu, personelinin özlük hakları ve yer değiştirmeleri, emir ve komuta bağlantısı, görev ilişkileri ve daha bir çok hususu yürürlükten kaldıran düzenlemeler sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa’nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil

bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabileceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM'nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK'nin 35. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK'nin 35. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM'nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa'nın Başlangıç kısmındaki "... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa'nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 35. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

32) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 36. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı

Madde ile 2692 sayılı Kanuna eklenen geçici 7. Maddeyle geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler "tedbir" niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatı ve personeline ilişkin

geçiş hükümleri sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa’nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa’da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısmının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilmesini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama

yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 36. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 36. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 36. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

33) 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 38. maddesinin Anayasa’ya aykırılığı

Madde ile olağanüstü hal süresince yayımlanan kanun hükmünde kararnameler kapsamında alınan kararlar ve yapılan işlemler nedeniyle açılan davalarda yürütmenin durdurulması kararı verilemeyeceği kurala bağlanmaktadır.

Olağanüstü hal KHK'leri ile yapılması öngörülen işlemler “tedbir” niteliğindedir. Tedbir, mahiyeti gereği geçici bir nitelik taşımalıdır. Olağanüstü hal KHK'siyle getirilen geçici uygulama ve hükümlerin de olağanüstü hal ilanına sebep olan durumun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek nitelikte olması gerekir. Somut olayda Anayasanın 120. maddesine dayanarak ilan edilen olağanüstü halin nedeni ve amacı darbe girişimini düzenleyen, buna katılan ve destekleyenlere karşı gerekli önlemleri etkili ve hızlı biçimde almaktır. Bir başka ifadeyle, darbe girişimi nedeniyle ortaya çıkan şiddet eylemlerini ortadan kaldırarak bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmektir. Olağanüstü hal KHK'si ile alınacak tedbirler olağanüstü hal ilanına sebep olan durumu en kısa sürede ortadan kaldırmak ve olağanüstü hal öncesi duruma dönmeye hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Yapılan değişiklik, olağanüstü hal ilanının sebebini ve amacını aşan bir düzenlemedir. Olağanüstü hal süresince yayımlanan kanun hükmünde kararnameler kapsamında alınan kararlar ve yapılan işlemler nedeniyle açılan davalarda yürütmenin durdurulması kararı verilemeyeceğine yönelik kural sürekli nitelik taşıyan, hukuk düzeninde özlü ve kalıcı bir etkiye neden olacak bir değişikliktir. Bir başka ifadeyle, olağanüstü hal süresi sona erdikten sonra da bu değişiklik yürürlükte kalmaya devam edecektir. Bu hüküm, Anayasanın 121/3. maddesinde ifadesini bulan, “olağanüstü halin gerekli kıldığı konu”da yapılmış bir düzenleme olarak nitelenemez. Bu itibarla iptali istenen düzenleme Anayasa'nın 121. maddesine aykırıdır.

Anayasanın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Söz konusu madde adil olması gereken hukuk düzenini zedelemesi ve Anayasaya aykırı bir düzenleme olması bakımından, aynı zamanda Anayasanın 2. maddesine aykırıdır.

Bütün devlet organları gibi yürütme organı da Anayasanın koyduğu usul ve esaslara göre Anayasanın kendisine açıkça verdiği yetkileri kullanabilir. Herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığına, aynı zamanda da kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. İptali talep edilen iş bu düzenleme, olağanüstü hal ilanına neden olan sebebi ortadan kaldırmak amacını taşımamaktadır. Ayrıca yapılan düzenleme olağan kanunlarda olağanüstü hal sona erdikten sonra da yürürlükte kalacak genel ve kalıcı değişiklikler yapmaktadır. Olağan döneme ilişkin yapılacak düzenlemelerin usulü Anayasa'da açıkça belirtilmiştir.

Çağdaş anayasacılık anlayışının vazgeçilmez araçlarından biri güçler ayrılığı ilkesidir. 1982 Anayasası da güçler ayrılığı ilkesini, bir başka ifadeyle devlet iktidarının yasama-yürütme-yargı organları arasında bölüştürülmesi ilkesini benimsemiştir. Anayasanın Başlangıç Kısımının 4. paragrafında “kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu”na ilişkin ifade de güçler ayrılığı ilkesinin 1982 Anayasasının temel niteliklerinden biri olduğunu göstermektedir. Anayasa, güçler ayrılığı ilkesini yasama, yürütme ve yargı erklerini ayrı organlara vermek yoluyla somutlaştırmaktadır. Anayasa, hangi devlet organlarının hangi yetkileri kullanabileceğini açıkça belirtmektedir. Buna göre, “yasama yetkisi” başlıklı Anayasanın 7. maddesi yasama yetkisini Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğunu ve bu yetkinin devredilemeyeceğini öngörmektedir. “Yürütme Yetkisi ve Görevi” başlığını taşıyan Anayasanın 8. maddesi, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılabilceğini belirtmektedir. Anayasanın “Yargı Yetkisi” başlığını taşıyan 9. maddesi ise yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemelere vermektedir.

Anayasa, devletin yetkilerini üç devlet organı arasında paylaştırırken, bunların Anayasa ile kendilerine tanınmamış bir yetkiyi kullanmalarını ya da Anayasada kendilerine tanınan yetkileri aşarak yetkilerinin alanını ve kapsamını Anayasanın öngörmediği biçimde genişletmelerini de yasaklamaktadır. “Yürütme yetkisi ve görevinin” Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilmesine ilişkin Anayasanın 8. madde hükmü ile TBMM’nin yasama yetkisini devretmesini yasaklayan 7. madde hükmü, ayrıca “Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.” biçimindeki Anayasanın 6. maddesi hükümleri bu yasağa ilişkin somut Anayasal düzenlemelerdir. Devlet organlarının yetkilerini Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kullanmaları aynı zamanda Anayasanın normlar hiyerarşisinde bütün hukuk kurallarının üzerinde olmasının ve devlet organları da dahil olmak üzere bütün kişi, kurum ve kuruluşların Anayasaya aykırı davranmama yükümlülüğünün de bir gereği ve sonucudur. Anayasa bu yükümlülüğü “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” kenar başlığını taşıyan “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.” diyen ve Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirten 11. maddesinde ifade etmektedir. Anayasanın 121. maddesi yürütme organına ancak olağanüstü halin gerektirdiği konuda kanun hükmünde kararname ile düzenleme yapma olanağı tanımaktadır. 668 Sayılı KHK’nin 38. maddesi, Anayasanın yürütme organına tanıdığı yetkinin sınırlarını aşmaktadır.

Bir başka deyişle, 668 sayılı KHK’nin 38. maddesiyle, bakanlar kurulu Anayasanın kendisine izin vermediği bir konuda düzenleme yapmaktadır. Bu yönüyle iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6. maddesindeki “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa’dan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne aykırıdır. İptali istenen düzenlemeyle yürütme organı TBMM’nin yetki alanına tecavüz etmektedir. Bu bakımdan Anayasanın 7. maddesine aykırıdır. İptali istenen hüküm, Anayasanın izin vermediği bir yetkiyi kullanması nedeniyle yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılmasını emreden Anayasanın 8. maddesine de aykırılık oluşturmaktadır. Söz konusu hüküm, yürütme organına Anayasanın izin vermediği bir düzenleme yetkisi tanınması nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ederek Anayasa’nın Başlangıç kısmındaki “... Kuvvetler ayrımının, ... belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen düzenleme Anayasa’nın 11. maddesinde ifadesini bulan Anayasa’nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Nitekim Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Yürütme Anayasa ile düzenlenmiş olağanüstü hale ilişkin yetkisini Anayasaya aykırı olarak kullanmıştır. Sonuç olarak, herhangi bir devlet organının Anayasa ile kendisine verilmeyen bir yetkiyi kullanması veya bir yetkiyi Anayasanın çizdiği sınırları aşarak kullanması Anayasanın 11. maddesinde düzenlenen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralına da aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 38. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Anayasa Mahkemesinin 668 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Anayasaya aykırı gördüğümüz maddelerinin anayasa uygunluğunu incelemesi ve esastan karara bağlaması zaman alabilecektir. Yargı denetimi yürütme organının hukuk devleti sınırları içinde kalmasını sağlayan en etkili araçtır. Olağanüstü hallerde yargı denetiminin önemi daha da artmakta, devlet organlarının işlemlerinin yargı denetimine bağlı tutulması yürütme organının Anayasanın çizdiği sınırlar içinde kalmasını sağlamak ve temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından özellikle önem taşımaktadır. İptalini istediğimiz 668 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin uygulanmasının insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti ilkesine, Anayasanın üstünlüğüne ve bağlayıcılığına aykırılık oluşturan sonradan giderilmesi olanaksız durumların ortaya çıkmasına neden olacağı ve zararlar doğuracağı açık olduğundan, ayrıca Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme sonucunda iptal kararı vermesi durumunda bu kararının sonuçsuz kalmaması amacıyla kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar yürürlüğün durdurulması istemiyle iptal davası açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin

1) 1. maddesinde yer alan “ve bazı kurum ve kuruluşlara dair” ifadesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

2) 4. maddesinin (1), (2), (3), (4) ve (7) numaralı fıkraları, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

3) 5. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

4) 6. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

5) 7. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

6) 10. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

7) 11. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

8) 12. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

9) 13. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

10) 14. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

11) 15. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

12) 16. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

13) 17. maddesi, Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;

- 14) 18. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 15) 19. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 16) 20. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 17) 21. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 18) 22. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 19) 23. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 20) 24. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 21) 25. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 22) 26. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 23) 27. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 24) 28. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 25) 29. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 26) 30. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 27) 31. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 28) 32. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 29) 33. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 30) 34. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 31) 35. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 32) 36. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- 33) 38. maddesi, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 8., 11. ve 121. Maddelerine;
- aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”